

vani imenovali nekdanj Serbi (Srbi) t. j. ljudje istega naroda.

U. In kako se določi pisatev? Kako čem pisati jaz?

T. Nestor, Rusje, Poljaki, gornji ali severni Serbi (Sorbi, Sorabi) pišejo in izgovarjajo glasnik med *S* in *r* na tanko: *Serb*, rus. *Serbino*, *Serbinowka*, polj. *Serbinow*, *Sarbin*; Lužičani: *Serb*, *Serbjo* (pl.), *serbski* in *serski* (*serska ryc*); Serbi podonavski so pisali nekdanj razno, sedaj pišejo večidel *Sr'b*, *Srbin*, *Srbljin*, *srbski* ili *srpski*; enako izgovarjajo in pišejo Čehi: *Srb*, *Srbin*, *Srbljin*, *srbski* i. t. d. Ker se ime *Serb* (*serbski*) v tej obliki nahaja v prestarih latinskih in gerških pismih, ker se strinja z novimi olikanimi jeziki, ker se podá knjigam severoslovanskim, in ker pristuje tudi slovnici ter izreki slovenski, toraj ga rabim i jaz v knjigi slovenski.

P a š n i k.

Pestaloci piše: „Skušaj da bodo otroci naj prej dobroserčni, ljubeznjivi in dobrdelni, potem jih navadi, da bodo mogli ljubezen in dobrdelnost tudi v svojem okrogu spolnovati. Glej na vsakdanje prigodke, in skerbi, da otroci pazijo na to, kar se okoli njih godi. Ako bi mogel noči prečuti, da otrokom pokažeš v djanji in z zgledi, kar jim drugi z besedo hočejo dopovedati, je bolje, da noč daruješ. Pestaloci je svojim učencem kaj malo z besedo pojasnoval, ampak če so bili tihi, jih je smehljaje ljubeznjivo vprašal: „Ali niste pametniši in ljubši, če ste tihi, kakor pa, če vpijete in razgrajate?“ Če so se mu prilizovali in ga svojega očeta imenovali, jih je vprašal: „Otroci, ali se smete očetu hliniti? Je li prav, če mi sedaj kušujete roke, za herbtom me pa žalite?“ Če se je govorilo od nesreč in težav v deželi, je djal: „Ali Bog ni dober, da je vstvaril naše serce tako usmiljeno?“ Tudi jih je prašal od časa do časa, če je kak razloček med gosposko, ki uboge odgojuje tako, da si potem lahko sami pomagajo, in med gosposko, ktera jih samim sebi prepusča, ali jih živi z izprošenim kruhom v hišah za uboge, in jih ne odvadi pohajkovati. Pogosto jim je pripovedoval od kake družine, ki si je s pridnostjo toliko prislužila, da ji je bilo mogoče sirovim in nevednim ljudem pomagati. Na njegove persi se naslanjajoče je vprašal: „Ali bi hoteli tudi vi, enaki meni, med revnimi ljudmi živeti, in jih odgojevati

v dobre ljudi?“ Mili Bog, kako so bili mali ginjeni! s solznimi očmi so odgovarjali: „Da bi nam to le bilo mogoče!“

Tako je učil Pestaloci, tako izrejal svoje otroke. Ni jih učil s suhimi besedami, kaj naj vedo, hočejo in morajo, ampak dobre občutke in kreposti je skušal prej v njih obuditi, preden jih je to z besedo učil, ker napčno se mu je zdelo z otroci se pogovarjati od reči, ktere še ne poznajo. Veselilo pa je njogove učence vse to, da so vedili, kako izverstnega učitelja imajo. Znano jim je tudi bilo, da ne bodo ostali zmiraj na duhu revni, ampak da z verstnimi vedami bodo stopili enkrat med ljudi. Čutili so, da se več učijo, kot drugi otroci, zato jim je pa bila ta teža tudi kmali lahka reč.

Ko je leta 1799 terg Altorf pogorel, je zbral Pestaloci svoje učence, in jih je sledeče nagovoril: „Poslušajte, ljubi otroci, Altorf je pogorel! Morebiti, da je v tem trenutku več kot 100 otrok brez stanovanja, brez živeža in brez obleke. Ali bi ne hoteli vi kakih 20 nesrečnih otrok k sebi vzeti?“ „Da, mili Bog, da“, so vpili otroci, in poskakovali so od veselja. „Pa, otroci, nekoliko pomislite, mi nimamo toliko denarja, kolikor si ga želimo, in morda, da ga zavoljo teh nesrečnih otrok tudi ne bomo več dobili. Zavoljo tega bote pa mogli bolj delati, da jih bote mogli preživiti, pa tudi od svojih oblačil jim bote mogli kaj dati. Ne recite tedaj, da si te uboge otroke želite, in da hočete zarad njih v pomanjkanji živeti“. Vse to so mogli otroci ponavljati, da bi bil gotov, da to res umejo, in kaj želijo. Pa to otrok ni ostrašilo, ampak še le veselilo jih je; enoglasno so mu vsi odgovorili, da jih hočejo in želijo k sebi, če bi tudi morali bolj delati, manj jesti in obleko ž njimi deliti.

Enkrat pridejo trije piskrovezi v sirotišnico. Pri odhodu dajo nekatere krajcarje za te uboge otroke. Pestaloci ne pusti možev iti; pokliče otroke in pravi: „Ti možje so daleč od svojega doma, jutri ne vedo, kje bodo spali, kje kaj jesti dobili, sami so darov potrebni; pa ker imajo usmiljeno serce, in vidijo, da ste revni, dajo za vas ta denar po svoji zmožnosti. Pridite in zahvaljujte se jim!“ To viditi stopijo možem solze v oči, in otroci se jim ganljivo zahvaljujejo.

Nek učitelj je imel tri pregovore, ktere je vselej starešem povedal, kedar so mu kakega otroka pripeljali v šolo. Rekel jim je namreč: „Sam ne morem odgojevat, ampak vi mi morate pomagati. In če mi pomagata, ne vlecite „nazaj“,

kedar jez pravim „naprej!“ In če je oča svojega „božčka“ hvalil, in mati svojo ljubljenko milovala, je še pristavil: „Boljše je imeti neizgojenega otroka, kakor pa zagojenega“. Povedal je tudi kako pripoved, kakor n. pr.: „Poznal sem izverstnega ljutnista, ki je imel navado reči: Ako dobim učenca, ki ne zna še nič na citre, zahtevam 5 gl. učnine na mesec; če pa dobim takega, ki že nekoliko zna, mora mi plačati 10 gl. In če sem ga vprašal, zakaj tako, mi je rekel: „Pet goldinarjev mi mora plačati za to, da ga učim, in pet goldinarjev pa zato, da ga odvajam“.

Dobra navada je bolja, kakor cela versta dobrih vodil; in slaba privada je hujša, kakor sto nepravilnih zaumenov. Podučevati, pa ne vaditi, se pravi prazno slamo mlatiti; vaditi in pa podučevati se pravi ljudi izobraževati. O. Egidi Jaiz piše: „Nek katehet, kateri je imel le 13 učencev v poduku, jim nekega dne reče, da naj se zgodaj vadijo berzdati svoje strasti, in si večkrat kaj prijetnega odreči. Podučeval je naj pred splošno, potem pa posamesno. Rekel jim je, da zjutraj, ko se zbudijo, naj koj vstanejo; da jim pa to ne bo težavno, morajo koj vstati, kakor hitro se zbudijo, kolikor delj časa vstati odlašajo, toliko težavniše vstajajo. Neki dan vpraša odkritoserčnega dečka, če zjutraj koj vstane, ko se zbudi. „Koj“, mu odgovori deček veselo. Vpraša drugega. Pa ta se izgovarja, da bi bil vstal, ko bi ne bil zopet zaspal. „Ravno to kaže, da si premišljeval, ali bi vstal, ali ne“, mu odgovori katehet. Tako je katehet precej časa spraševal učence, s tem je lene sramotil, pridne pa še bolj spodbujal. V malo tednih jih je tako daleč pripravil, da so lahko vsi zgodaj vstajali“. — Se vé, da ni zmiraj lahko in hitro se kaj dobrega privaditi; hudo navado opustiti, je zmiraj težko in hudo. To je skusil oni Francoz, ki se je hotel odvaditi, da bi ne bil predolgo spal. Ker je bil mehanikar, je napravil svojo uro tako, da ga je budila. Ob štirih zjutraj je stopil s hišice, ki je bila narejena pri uri, bobnarček, in je bobnal budnico tako veselo in močno, da se je spavec pri tej priči zbudil in koj vstal. Pa kmali se je bobnarčkovega vriša privadil, in se ni več zbudil. Bobnarček je mogel preč, in namestu njega je napravil kačo, ktera mu je vsako jutro tako silovito sičala na uho, da se je pri tej priči zbudil, in je skočil iz postelje. Pa tudi to mu ni dobro koristilo. Naredil je potem pri uri majhen količek in ga tako vrv-

nal, da kedar je ura zjutraj štiri bila, mu je padel na noge. Ker se je pa hotel količevega udarca še v postelji ozdraviti, je zopet zaspal, in je spal dalje, kakor sicer. Toda to stanovitnega moža še ni ostrašilo; sklene, si zdaj še le prav do živega priti. Zedinil je namreč z uro mašino, ktera ga je vergla s postelje na tla, ko je prišel čas, da mora vstati. Tako jo je še le zadel.

M. Zarnik.

Šolsko blago.

Številjenje. 1) V Evropi živi 275 milijonov ljudi, v Aziji 720 mil., v Afriki 200 mil., v Ameriki 89 mil., v Avstraliji 4 mil. Koliko je vseh ljudi na zemlji?

2. V neko šolo hodi 85 učencev in učenk, katerih je 15 več kakor učencev. Koliko dečkov in koliko deklic hodi v to šolo?

3. Platnar kupi kos platna za 38 gold., in ga prodá za 43 gold.; koliko gold. od sto je pridobil pri tej kupčiji?

4. Nekdo služi na leto 900 gold. plače, pa na leto 5krat toliko izdaja, kakor prihrani; v koliko letih si bo prihranil 1000 gold.?

Pogovor pod lipo.

Nemec I: Že ne pomnim, od kar se poganjam za čast, da bi mi moj slavní narod samoglasniški klobuk na glavo djal, pa nič ne opravi! Pravijo, da sem pravi magarec, da kaj tacega sanjarim; pišejo pa me le radi za glasnika, n. pr.: Oertl, Hyrtl, Neustadt, Neumarkt in še veliko tacega!

Slovenec r: Veš kaj? Posloveni se, pa boš imel kmali dokaj zagovornikov. Mene že mnogi rabijo za samoglasnika, in me v kratkem bodo vsi. Zmaga mi je zagotovljena; vse nasprotovanje ne bode pomagalo nič. Le pristudno mi je, da mi nekteri še zmiraj šterkovca e pripregajo. Pridi k nam, pridí! dobiva še kacega novinca, ki želi tudi promoviran biti, in ako se bo e preveč maličil, ga bomo med soglasnike degradirali, pa bo mir besedi.

Slovenec I: Vesta kaj? Jaz sem tisti novinec, ki pa imam stare pisma, prestare diplome, da sem plemenitega samoglasniškega rodú. Bil sem samoglasnik v staroslovenskem; tako se bere v njih; zakaj bi ne bil tudi v novoslovenskem? Zdaj, ko vse na stare pravice gre nazaj, in so bratcu mojemu rⁿ naravne pravice njegove že zagotovljene, zdaj tirjam iz